

כולנו יהודים?

תופעה בה גברים
מצהירים במהלך
הליך גירושין כי
נשותיהן אינן
יהודיות, תופסת
תאוצה. בית הדין
הרבני מחליט
לרוב לבדוק שוב
את יהדותן של
הנשים, אעפ"י
שנקבע בעבר
שהן יהודיות

ליאת שוקרון

האובייקטיביות של הגרוש העתידי
ולמרות חזקת היהדות. מצד שני - מה,
להתעלם?

נטלי התחילה הליך גירושין לפני 3 שנים
וחצי. במהלך דיון בבית הדין, במטרה
להתחמק מתשלום דמי הכתובה, טען
בעלה כי היא אינה יהודיה שכן היא
התנצרה. הדיין החליט לפתוח בחקירת
יהדות, אף על פי שכבר נפסק לפני 26
שנה, כשאמה של נטלי עלתה לארץ
והתחתנה כאן, שהיא יהודיה, ונטלי ואף
אחותה נישאו גם הן דרך הרבנות וערכו
חופה כדת וכדין. "אמא שלי עלתה
בשנת '90 מברית המועצות. היא הביאה
איתה מסמכים מקוריים של תעודת

יהודיות, שניתנו בזמן שבני הזוג היו
בהליכי גירושין. חקירות בתי הדין
נפתחו למרות שבית הדין פסק בעבר
שמדובר במשפחה יהודית, למרות חוסר

האם יהדותו של אדם היא לתמיד, או
שיש לה "פג תוקף"? בשנים האחרונות
חקירות יהדות רבות נגד נשים נפתחו
בעקבות הצהרה של בעליהן שהן אינן

”

אנשים רימו את המערכת והודו בזה. שנתעלם? שנגיד שהם יהודים? אם
גילו שהאם גויה נגיד שהילדה יהודיה? הם פשוט מבקשים להכיר באנשים
שהם לא יהודים כיהודים. אי אפשר להתעלם מהמשמעויות האלה. יש
הלכה. אם מישוה לא יהודי- הוא לא יהודי

שהמדיניות של הרבנות נהייתה יותר נוקשה בשנים האחרונות וגם יותר קשה להוכיח יהדות הוסיפו את אותן נשים לרשימות הספק יהודים, והאישה מוצאת את עצמה לאחר ששללו ממנה את הדבר החשוב והמהותי מכל - הזהות והשייכות שלה.

עו"ד ניצן כספי-שילוני ממרכז צדק לנשים מוסיפה: "מרכז צדק לנשים טיפל בהרבה תיקים בהם במהלך דיון בבית הדין הרבני בהליך גירושין הבעל טען פתאום שהאישה לא יהודיה. במקום שבית הדין יתעלם מהאמירה הזאת, כי ברור שיש לבעל אינטרס בעניין, הוחלט לפתוח תיק בירור

הלידה שלה, שם רשום שהיא יהודיה. לפני חתונתה הדיין בבית הדין הרבני ביקש בנוסף לדבר עם אמא שלה, שהייתה בברית המועצות, בידיש, והם אכן דיברו מספר דקות בידיש. נפסק שהיא יהודיה", היא מספרת.

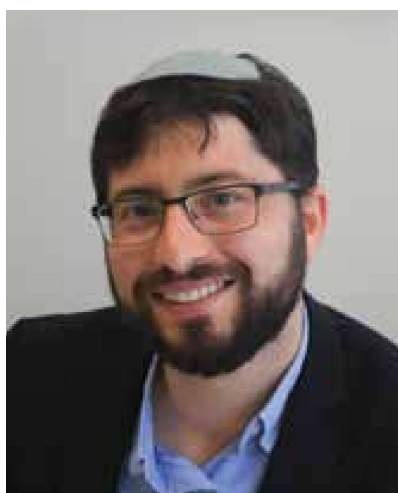
נטלי נולדה בישראל וגדלה בידיעה שהיא יהודיה לכל דבר ועניין. "אנחנו שומרים את כל החגים, אני ואחותי עשינו לבנים שלנו ברית, אנחנו שומרים על המסורת. פתאום הפרוד אומר להם שהתנצרותי והם מחליטים לברר. מאיפה זה מגיע בכלל?", היא שואלת. נוסף על כך, מובן שטענת הפרוד אינה רלוונטית, משום שיהודי לא יכול להמיר את דתו, והפתיחה בחקירת יהדות אינה מונעת מהטענה הזו.

תעודה מ-1963, לא משהו שקל לזייף, אם בכלל זה אפשרי. ברוסית יש הבדל ענק בין לרשום "רוסקה" ל"עבריקה". יש הבדל באותיות, באורך המילה, אי אפשר סתם למחוק אות אחת וזה ישנה את המילה. זה לא מעיד בכלל על זה שהתעודה מזויפת. יש לנו הרבה הוכחות ושום דבר לא נלקח בחשבון; הבאנו עד שאמר שהוא מכיר את הסבתא והוא דיבר איתה בידיש וגם

אז מה אם התחתנת ברבנות

"הרבנות עורכת כ-5,000 חקירות יהדות לשנה", אומר עו"ד אלעד קפלן, מנהל ארגון 'עתים'. "רובן המכריע במסגרת תהליכי הרישום לנישואין. מדובר בעיקר במשפחות של יוצאי ברית המועצות, אבל לא רק. בשנים האחרונות המגמה התרחבה, חוקרים גם אנשים שהתחתנו בעבר ברבנות, שבעבר לא היו חוקרים אותם, ולא מסתפקים בזה כדי לאשר את יהדותם אלא דורשים חקירה חוזרת".

"בתיקים בהם אני מטפל זה נפתח כשבמסגרת הליך הגירושין הבעל מטיח באשתו שהיא לא יהודיה", הוא מתאר. "בית הדין הרבני היה צריך להגיד שאם הבעל התחתן איתה כי היא יהודיה הוא אינו כשר להעיד על יהדותה במסגרת הליך גירושין. לצערי זה לא קרה, ובחלק מהמקרים פתחו בחקירות יהדות. בגלל

עו"ד אלעד קפלן. צילום: מכון 'עתים'.

”

אם הבעל התחתן עם אשתו כי היא יהודיה הוא אינו כשר להעיד על יהדותה במסגרת הליך גירושין. אבל, בחלק מהמקרים בית הדין פתח בחקירות יהדות, הוסיפו את אותן נשים לרשימות הספק יהודים והאישה מוצאת עצמה לאחר ששללו ממנה את הדבר החשוב מכל - הזהות שלה

יהדות לאישה. מדובר באישה נשואה, זאת אומרת, כבר עשו עליה הליך בירור יהדות ואם נתנו לה להתחתן החליטו כנראה שהיא יהודיה. היה נכון אם בית הדין יתעלם מהאמירות האלה, בטח כשנפסק בעבר שהמשפחה יהודית. אנחנו רואים התגברות של התופעה, לא רק שאנשים טוענים דברים כאלה בבית הדין אלא שהם פותחים תיק בירור יהדות בעקבות אמירה כזאת. זו מדיניות שהתגבשה בשנים האחרונות".

לך תוכיח שאחותך יהודיה

משפחתה של נטלי נדרשה לבירור יהדותה. הם הביאו את תעודת הלידה של האם ושל הדוד. התעודה נשלחה למעבדה שם ראו כי במקום בו נכתבה דת היילוד נמחקה אות אחת ומעליה נכתבה אות אחרת. ספויילר - נפסק כי מדובר בספק יהודים. נטלי מסבירה: "זו

הבאנו אישור מהרבנות של עיר הלידה של אמא שלי. הסבתא הייתה רופאה של כל האזור בעיר בה גרה בבריה"מ, היו אנשים שהכירו אותה וראו שהיא הלכה לבית הכנסת שם. גם לפי התמונות, רואים שהבן אדם יהודי, זה מראה טיפוסי. גם שם המשפחה של סבתא שלי הוא דורוכינה, שזה נחשב יהודי, והשם של אבא שלה זה יעקב. אמא שלי יודעת מילדותה שהיא יהודיה, אבל הם החליטו שהם הולכים בדרך הזאת שהאנשים האלה לא יהודים, והם עושים הכל כדי למנוע את זה מאיתנו".

לנטלי יש ביקורת על התנהלות בית הדין - לטענתה היה דיין אחד בלבד שפסק בתיק, שהוא זה שהחליט שהם אינם יהודים, ויש להביא שלושה דיינים. בנוסף, הדיינים סירבו להביא מתורגמן לדיון, "ככה הם גרמו לאימי

”

יש לנו הרבה הוכחות; עד שמכיר את הסבתא ודיבר איתה בידיש, אישור מהרבנות של עיר הלידה של אמי. אנשים הכירו את הסבתא וראו שהיא הלכה לבית הכנסת שם. רואים שהבן אדם יהודי. אבל הם החליטו שאנחנו לא יהודים, והם עושים הכל כדי למנוע את זה מאיתנו

כולנו יהודים?

« המשך מעמ' 43

צריך להיות כדת וכדין,
מדויק ב-100%, ללא
מחיקות, רשמי וחתום,
קצת הגיון".
למה לנו כאנשים
יהודים, בטח
דתיים, מפריע שבודקים
שמי שחי בתוכנו יהודי
בוודאות?

עו"ד כספי-שילוני: "מדובר כאן
על משפחות ששנים נטמעו בעם ישראל,
בני המשפחה רשומים כיהודים והרבנות
הכירה בהם כיהודים. 'משפחה שנטמעה
נטמעה' - לא הולכים ומפשפשים בדורות
העבר, זאת ההלכה".
עו"ד קפלן: "אין דבר כזה בטוח יהודי.
כולנו במצב של חזקת יהדות, לא רק

לחתום על מסמך שכאילו היא לא
יהודיה, כשהם אמרו לה שזה מסמך
אחר", לדבריה. כעת, משום שמבחינת
בית הדין נטלי ספק יהודיה יש לתת
לה גט מספק. נטלי ערערה על הפסיקה
בסיוע מרכז צדק לנשים ולאחר 3 וחצי
שנים והוצאות רבות היא עדיין ממתינה
לפסיקה שונה ולגט ממשי. "ביום בהיר
אחד כל הזהות שאני מכירה נשללה
ממני, כאילו אני בן אדם אחר פתאום.
כאילו אני לא אני. אני לא יודעת למה
לצפות. זה גרם המון סבל למשפחה שלי.
אמא שלי לא מבינה מאיפה זה נפל
עליה", היא מספרת.

"צריך להבין מה היה אז ברוסיה,
לפעמים באמת לא היו להם תעודות,
לפעמים בתעודות היה כתוב על אחד
ההורים שהוא רוסי ולא יהודי בגלל
חשש מאנטישמיות. איזו שהוא שינוי
בתוך תעודה אחת לא תמיד אומר, בטח
לא על פי ההלכה, שמישהו לא יהודי",
אומרת עו"ד כספי-שילוני.

"יהדות לא נקבעת על פי מסמכים של
פקידים אנטישמיים בברית המועצות,
אלא על פי פסיקת הלכה, וזה קצת
הלך לאיבוד בבתי הדין הרבניים. ברגע
שהכשירו את זה זה נותן פתח לכל גבר
לטעון את זה בהליך גירושין. כיום כל
אישה בהליכי גירושין נמצאת בסכנה
שיהדותה תישלל", סובר אלעד, וכך
גם עו"ד כספי-שילוני: "נשים נתונות
ממילא לסחיטה בהליכי גירושין,
וסיפור בירור היהדות מרחף עוד יותר
מעל ראשי הנשים ומגביר את יכולת
הסחיטה. התפיסה שלנו היא כי מי
שיהדותו כבר נקבעה בבית הדין -
אסור לחקור אותה שוב. בתי הדין
פועלים מחוץ לאוטונומיה שניתנה להם,
וחורגים מההלכה שהייתה מקובלת
במשך שנים".

לעניין התעודות המזויפות, באופן כללי,
נמסר מדוברות בתי הדין הרבניים:
"מסמך שמוגש למדינה כאישור עליה

ומרכז צדק לנשים מטעים את הציבור.
יש תופעה בה אנשים רימו והגישו
לרבנות ולבירורי יהדות לפני שנים
מסמכים שללא ספק הם מזויפים. אם
הסבתא לא יהודיה והיא זייפה מסמכים
כדי לקבל הטבות ולעלות למדינה אז
הבעלים רומו, עשו להם מצג שווא
כאילו נשותיהן יהודיות, הן רימו את
המדינה כי הן קיבלו סל קליטה וגרו פה
כיהודיות, וגם רימו את בני המשפחה,
לפי ההלכה הן לא יהודיות".

עוד אמרו: "זה לא שפתאום בודקים
לאנשים יהדות. מקבלים מידע באמצע
הליך גירושין שהתעודות מזויפות,
מוודאים שהן מזויפות ואנשים מודים
שהם זייפו, ואז הם מתפלאים למה
שוללים להם כל מיני דברים. אנחנו

”

**נשים נתונות ממילא לסחיטה
בהליכי גירושין, וסיפור בירור
היהדות מגביר את יכולת הסחיטה.
התפיסה שלנו היא כי מי שיהדותו
כבר נקבעה בבית הדין - אסור
לחקור אותה שוב. בתי הדין
פועלים מחוץ לאוטונומיה שניתנה
להם, וחורגים מההלכה שהייתה
מקובלת במשך שנים**

עו"ד ניצן כספי שילוני צילום: אביגיל פיפרנו

לא יכולים להתעלם מהדבר הזה. היו
מסמכים מזויפים, הטעו אותנו. אלה
אנשים שרימו את המערכת והודו בזה.
שנתעלם? שנגיד שהם יהודים? אם
גילו שהאם גויה נגיד שהילדה יהודיה
כי מכון עתים רוצה? באים מכון עתים
ומרכז צדק לנשים ואומרים - 'מה זאת
אומרת, אישרתם להם את היהדות פעם
אחת, אז הם אוטומטית יהודים'. לא. הם
פשוט מבקשים להכיר באנשים שהם
לא יהודים כיהודים", עוד הוסיפו: "אי
אפשר להתעלם מהמשמעויות האלה.
לא מבחינה הלכתית, לא מבחינה
כלכלית, לא מבחינת רישום יהדות.
יש הלכה. אם מישהו לא יהודי- הוא
לא יהודי. אנחנו עושים את מה שהעם
מצפה מאיתנו", סיכמו בתגובה.

יוצאי ברית המועצות. ברגע שנערער
עליה נאבד את הדרך שקבעו חז"ל,
לשמור על לכידות העם היהודי. אם נלך
לגישה מדעית שבאה לחפש, לבדוק
ולשלול כולנו נמצאים במצב של סכנה
באופן אישי, ונסכן את היהדות ואת
פסיקת ההלכה שהייתה נהוגה במשך
דורות. היום, אפילו בחשד הקטן ביותר
בתי הדין הרבניים מתחילים לבדוק,
ואם יש ראיה כל שהיא שעל פיה
אפשר לשלול יהדות אז ייתפסו דווקא
אליה ולא על החזקת יהדות שחלה על
כל אדם", משיב.

יהודים רטרואקטיבית

מדוברות בתי הדין הרבניים נמסרה
תגובה מעניינת ונרעשת: "מכון עתים